

САНЧЕС-РАЙСЕ СРЕЩУ ШВЕЙЦАРИЯ

Решение на Европейския съд по правата на човека от 21 октомври 1986 г.

ТЕКСТОВЕ ОТ КОНВЕНЦИЯТА: Чл. 5 ал.4 ; Чл. 50

КЛЮЧОВИ ДУМИ И ИЗРАЗИ: завеждане на дело/ гледане на делото в разумен срок/
право на обвиняемия да се защити лично/ справедливо удовлетворение

ЦИТИРАНИ ПРИМЕРИ ОТ СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА:

Winterwerp judgment of 24 October 1979, Series A no. 33, p. 24, para. 60 ; X v. United Kingdom judgment of 5 November 1981, Series A no. 46 ; De Wilde, Ooms and Versyp judgment of 18 June 1971, Series A no. 12, pp. 41, 41-42, 40, paras. 76, 78 ; Schiesser judgment of 4 December 1979, Series A no. 34, p. 13, paras. 30-31 ; Minelli judgment of 25 March 1983, Series A no. 62, p. 20, para. 45

По делото "Санчес-Райсе"

Европейският съд по правата на човека и основните свободи, който в съответствие с чл. 43 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (понастоящем наричана "Конвенцията") и приложимите разпоредби от Правилата на Съда, заседава в отделение, съставено от следните съдии:

В. Гансхоф ван дер Мерш, председател, Д. Биншидлер-Робер, Г. Лагергрэн, Ж. Пиниейро Фариня, Б. Уолш, Ш. Руссо, Р. Бернхард, както и М.-А. Ейсен, секретар, и Х. Петцолд, заместник-секретар [...],

Постанови следното решение [...]:

ПРОИЗВОДСТВО

1. Настоящото дело е отнесено пред Съда от Европейската комисия по правата на човека (по-долу наричана "Комисията") и от правителството на Конфедерация Швейцария (по-долу наричано "правителството") [...] Делото е образувано по жалба (N 9862/82) срещу Швейцария, подадена до Комисията на 10 май 1982 г. от г-н Леандро Санчес-Райсе, аржентински гражданин, в съответствие с чл. 25 [...]

Предметът на искането и на жалбата е да бъде постановено решение дали фактите по делото разкриват нарушение от страна на държавата-ответник на задълженията ѝ по чл. 5, т. 4.

2 - 8. *[В пунктове 2 до 8 е описано производството пред Съдал.]*

ФАКТИТЕ

I. Обстоятелства по делото

9. Г-н Леандро Санчес-Райсе е аржентински бизнесмен, роден през 1946 г. в Буенос Айрес. В продължение на няколко години той живее в САЩ (Флорида) със съпругата

си и двете си деца. Г-н Райсе е арестуван в Швейцария, за да бъде екстрадиран, но възразява срещу екстрадирането и подава молба за предсрочно освобождаване (вж. по-долу).

А. Производството за екстрадиране

1. Арестуването на жалбоподателя

10. По указания на Федералната полицейска служба през нощта на 12 срещу 13 март 1981 г. полицията на кантона Вод арестува жалбоподателя в Лозана и незабавно го отвежда в затвора "Шан-Долон" в Женева.

На 10 и 11 март аржентинските власти са изпратили радиотелеграми до властите на Конфедерация Швейцария с молба за съдействие да бъдат издирени пет лица, заподозрени в отвлечането на уругвайския банкер г-н К., извършено на 19 февруари в Буенос Айрес. Похитителите са поискали откуп и са накарали съпругата и сестрата на г-н К. да отидат най-напред в Париж, след това в Цюрих, където парите са оставени в сметка, открита на тяхно име в "Креди Сюис", а накрая - и в Женева.

2. Искания за екстрадиция от страна на аржентинските власти

а) Първо искане

11. В радиотелеграма от 13 март 1981 г. Интерпол в Буенос Айрес отправя искане за временно арестуване на заподозрените с цел екстрадиция. На 16 март Федералната полицейска служба издава постановление за арестуване на г-н Санчес-Райсе, което му е връчено на 18 март 1981 година.

12. На 16 и 17 март посолството на Република Аржентина в Берн потвърждава искането на Интерпол за арестуване на петимата аржентински граждани. С вербални ноти от 6 април, 29 април и 4 май посолството представя различни подкрепящи документи. Нотите заедно с документите съставляват официално искане за екстрадиция.

13. С писмо от 13 май 1981 г. Федералната полицейска служба изпраща получените документи на властите в Женева, за да бъдат взети предвид при разпита на жалбоподателя. Копия от документите са изпратени на адвоката на г-н Санчес и на прокурора на кантон Женева (по-долу "прокурорът"). На 18 май прокурорът предлага Федералната полицейска служба официално да уведоми аржентинските власти, че в Швейцария г-н Санчес-Райсе е обвинен в получаване на откраднати стоки, за които се изтъква, че те не са довели до налагане на наказание в тази страна. Прокурорът отказва да образува производство в Женева. На 6 август наказателното отделение в кантона решава, че няма основания да се образува предварително разследване там.

14. По време на разпита, проведен междувременно, жалбоподателят изразява несъгласието си да бъде екстрадиран. На разпита присъства и адвокатът. В писмо от 19 юни Федералната полицейска служба дава на адвоката срок до 17 август 1981

г. да посочи мотивите за възраженията на своя клиент. Този срок е продължен до 17 септември, а след това и до 1 октомври.

б) Второ искане

15. Междувременно на 26 май 1981 г. посолството на Република Аржентина предава на Федералната полицейска служба съдебна поръчка във връзка с отвлечането на аржентинския финансист г-н С. То е извършено в Буенос Айрес на 8 май 1979 г. и за него са заподозрени същите лица. Съдебната поръчка е изпълнена в Женева на 18 юни 1981 година. С вербални ноти от 8, 10 и 13 юли посолството официално представя второ искане за екстрадицията на ред лица, сред които и г-н Санчес-Райсе.

16. На 11 август Федералната полицейска служба дава указания на властите в кантона Женева да проведат втори разпит във връзка с екстрадирането на жалбоподателя, този път на основата на документите за отвлечането на г-н С. По време на разпита жалбоподателят продължава да се противопоставя на екстрадицията.

3. Възражението на жалбоподателя срещу екстрадицията

17. На 17 септември 1981 г. адвокатът на г-н Санчес-Райсе изпраща на Федералната полицейска служба меморандум, в който описва мотивите за възражението на своя клиент да бъде екстрадиран (вж. пункт 14 по-горе). Между другото са изтъкнати и следните причини: документите, представени в подкрепа на искането за екстрадиране, не отговарят на официалните изисквания на Конвенцията за екстрадиране на престъпници между Швейцария и Република Аржентина (вж. пункт 32 по-долу), тъй като не съдържат описание на престъпленията, в които е обвинен жалбоподателят; що се отнася до двете отвлечения, за които го обвиняват аржентинските власти и които имат по-скоро политически характер, г-н Санчес-Райсе е невинен; ако екстрадицията бъде разрешена, това ще противоречи на чл. 3 и 6 от Европейската конвенция за правата на човека, тъй като жалбоподателят ще бъде застрашен от нечовешко отнасяне и не би имал гаранции за справедлив процес.

4. Решението на Федералния съд

18. На 18 ноември 1982 г. Федералният съд (първо публичноправно отделение) приема възраженията на г-н Санчес-Райсе и решава да не допуска екстрадирането му. Съдът е на мнение, че "обстоятелствата като цяло [му дават] сериозни основания да се опасява, че отношението към възразяващото лице, което държавата-молител евентуално би проявила пред постановяването на съдебно решение или при изпълнението на наказанието, би нарушило изискванията за спазване на правата на човека". Съдът също решава, че престъпленията, посочени в искането за екстрадиция (само с едно изключение), трябва да бъдат предмет на наказателно преследване и съдебен процес пред компетентните органи в кантон Женева в съответствие с чл. IX, ал. 1 на Конвенцията за екстрадиция. На последно

място съдът разпорежда жалбоподателят да остане задържан с цел екстрадиция, докато женевските власти се произнесат за задържането му под стража в наказателното производство, което ще се образува.

5. Наказателното производство, образувано срещу жалбоподателя в Швейцария

19. На другия ден прокурорът постановява срещу г-н Санчес-Райсе да бъде образувано наказателно производство. Съдия-следователят отправя срещу жалбоподателя няколко обвинения, сред които опит за грабеж. В резултат на това задържането с цел екстрадиция се преобразува в задържане под стража.

20. На 9 декември 1982 г. наказателното отделение на Федералния съд дава указания на кантоналните власти в Цюрих да повдигнат обвинение срещу жалбоподателя и да го предадат на съд.

На 25 април 1983 г. жалбоподателят се признава за виновен по обвиненията за грабеж и изнудване по делото за г-н К. (вж. пункт 10 по-горе). На 29 ноември 1983 г. Върховният съд на кантон Цюрих (Първо наказателно отделение) го осъжда по тези обвинения на четири години и девет месеца лишаване от свобода, при приспадане на 393 дни предварително задържане.

21. Жалбоподателят е поставен на полусвободен режим и през ноември 1985 г. успява да избяга. По време на задържането му с цел екстрадиция той три пъти е подавал молби за освобождаване.

Б. Искания за предсрочно освобождаване

1. Първо искане

22. На 9 ноември 1981 г-н Санчес-Райсе и съпругата му, която е арестувана по същото време и на същите основания, подават искане за предсрочно освобождаване до Федералната полицейска служба. На 29 ноември службата приема искането на г-жа Санчес-Райсе срещу гаранция от 100 000 швейцарски франка. Жалбоподателят оттегля искането си, за да улесни освобождаването на съпругата си.

2. Второ искане

23. На 25 януари 1982 г. г-н Санчес-Райсе подава ново искане до службата, като твърди, че: той е задържан близо година с цел екстрадиция, при положение че възразява срещу тази мярка; не е виновен за престъпленията, в които го обвиняват аржентинските власти; доказателствата, представени от тези власти, са явно недостатъчни; здравословното му състояние е сериозно влошено в резултат на задържането.

24. На 2 февруари 1982 г. Федералната полицейска служба уведомява адвоката на жалбоподателя, че е решила да не уважи искането и то ще бъде предадено на Федералния съд (вж. пункт 34 по-долу). В светлината на информацията,

предоставена от медицинската служба на затвора "Шан-Долон", Федералната полицейска служба приема, че медицинският преглед и психиатричното лечение на жалбоподателя са съвместими с продължаването на задържането му. Службата съставя доклад от 19 страници и паметна записка до Федералния съд във връзка с петимата аржентинци, заподозрени в отвличането на г-н К.

25. На 15 февруари 1982 г. Федералната полицейска служба предава искането за освобождаване на Федералния съд, заедно с изброените документи, "за да може съдът да се произнесе в съответствие с чл. 5, т. 4 от Европейската конвенция за правата на човека". В същото време службата изразява отрицателно становище по искането, тъй като според нея "то не се налага от обстоятелствата" по смисъла на чл. 25 от Федералния закон от 22 януари 1892 г. за екстрадирането в чужди държави (вж. пункт 34 по-долу).

26. На 25 февруари 1982 г. Федералният съд отхвърля искането. Г-н Санчес-Райсе е уведомен за диспозитива на решението на следващия ден, а в мотивите са му съобщени на 3 март. Федералният съд взема предвид няколко фактора: искането за екстрадиция, представено от аржентинските власти, засяга не само отвличането на уругвайския банкер г-н К., а и отвличането на аржентинския финансист г-н С., като възможността за участие на жалбоподателя в един от двата случая не е изключена; съществува реален риск той да избяга, тъй като живее в САЩ, а не в родната си страна; г-н Санчес-Райсе не е доказал, че не е в състояние да понесе задържането, и при нужда може да получи лекарска помощ.

27. Междувременно на 18 февруари г-н Санчес-Райсе пише писмо до председателите на женевските съдилища и до прокурора, с което иска незабавно да бъде освободен. На 23 февруари председателят на женевското наказателно отделение заявява, че Федералният съд е компетентен да се произнесе по исканията за освобождаване на лице, задържано с цел екстрадиция. На 9 март 1982 г. адвокатът на жалбоподателя отговаря, че производството пред Федералния съд е изцяло писмено и на Съда е бил нужен един месец, за да вземе решение. Той твърди, че не са спазени изискванията на чл. 5, т. 4: задържаният не се е явил лично и решението не е постановено в кратък срок. Поради това адвокатът потвърждава искането за освобождаване и отправя до кантоналния съд молба за тълкуване на цитираната разпоредба. В писмо от 15 март 1982 г. тримата председатели на женевското наказателно отделение заявяват, че отделението не е компетентно да се занимае с освобождаването на жалбоподателя, тъй като той е задържан с цел екстрадиция и на основание постановление, издадено от Федералната полицейска служба.

3. Трето искане

28. На 21 май 1982 г. г-н Санчес-Райсе подава до Федералната полицейска служба ново искане за освобождаване. Той твърди, че освобождаването му е оправдано поради влошеното здравословно състояние и представя две медицински удостоверения. В първото удостоверение се посочва, че затворническата администрация все още може да полага грижи за него, но второто удостоверение с

дата 18 май съдържа данни за прогресивно влошаване на здравословното състояние: "Липсата на основен критерий в настоящото обкръжение [на жалбоподателя] способства за развитието на параноидните му идеи и проблеми при оценката на действителността."

29. Искането за освобождаване е получено във Федералната полицейска служба на 24 май, понеделник. Службата тъкмо е приключила разглеждането на искането за екстрадиране и в същия ден изпраща цялото дело на Федералния съд. Тя не прилага никакво становище. На 2 юни 1982 г. Съдът изисква от нея да представи становище в десетдневен срок.

30. Председателят на Първо публичноправно отделение също уведомява адвоката на жалбоподателя, че от службата е поискана информация във връзка с искането за освобождаване.

31. На 6 юли 1982 г. Федералният съд отхвърля искането, в съответствие с препоръката в становището на Федералната полицейска служба от 9 юни: Съдът приема, че г-н Санчес-Райсе не е представил нови материали, които да са достатъчно важни, за да обосноват решение, различно от предишното решение от 25 февруари 1982 г. (вж. пункт 26 по-горе). Второто решение на съда е обявено на 9 юли.

II. Швейцарското право във връзка с екстрадицията

32. Производството за екстрадиция между Швейцария и Аржентина се урежда на първо място от двустранен договор, а местното право се прилага субсидиарно.

Конвенцията за екстрадиране на престъпници между Швейцария и Република Аржентина е подписана на 21 ноември 1906 г. и е задължителна за двете страни от 1912 година. Тя урежда формалните и материалноправните условия, които се прилагат при екстрадиция между двете страни, но нито изрично, нито мълчаливо урежда методите, които съдилищата да използват за контрол върху задържането с цел екстрадиция. Поради това по този въпрос се прилага швейцарското право. Приложимият акт при настъпването на фактите по настоящото дело и до 31 декември 1982 г. е законът от 1892 година.

1. Федералният закон от 22 януари 1892 г. за екстрадиция в чужди държави

33. Федералният закон от 22 януари 1892 г. за екстрадиция в чужди държави (подолю наричан "законът от 1892 г.") поделя правомощията в тази област между Федералния съвет (централното правителство, което по практически съображения е делегирало правата си на Федералната полицейска служба) и Федералния съд - единствения съдебен орган в страната, компетентен по въпросите на екстрадицията.

а) Федерална полицейска служба

34. Исканията за предварително арестуване с цел екстрадиция и за формална екстрадиция се отправят до Федералната полицейска служба. Службата поддържа

преки връзки с акредитираните дипломатически представителства в Берн, без да е длъжна да минава през Федералното министерство на външните работи. Тя кореспондира пряко и с генералния секретариат и централните национални офиси на Интерпол. Службата взема решение дали се налага арестуване на търсеното лице и в случай на положително становище връчва на лицето "постановление за арестуване с цел екстрадиция", което подлежи на незабавно изпълнение на цялата територия на Швейцария. След арестуването на лицето службата провежда производството. Тя разпорежда лицето да бъде разпитано от компетентните кантонални власти във връзка с искането за екстрадиция, назначава адвокат, който при нужда представлява лицето, кореспондира с адвокатите и ги уведомява за сроковете, проверява пощата на задържания и му разрешава или отказва свиждане, дава разрешение за телефонни разговори и т. н.

В повечето случаи самата служба се произнася по исканията за екстрадиция и исканията за предсрочно освобождаване.

Първото правомощие (произнасяне по искания за екстрадиция) е предоставено на службата от чл. 22 от Закона от 1892 г. и се упражнява, когато "арестуваното лице е изразило съгласието си да бъде предадено незабавно и [...] не съществува правна пречка за екстрадирането му, или [...] се противопоставя само на основания, които не са в съответствие със закона [от 1892 г.], с договора или с декларация на взаимност [...]".

Второто правомощие (произнасяне по искания за предсрочно освобождаване) е предоставено от чл. 25, ал. 2 и се упражнява във всички случаи, когато въпросът не е отнесен до Федералния съд. Службата може да разреши освобождаването, ако това се налага от обстоятелствата (чл. 25, ал. 2).

Наред с това службата извършва нужното разследване, когато Федералният съд постанови определение в този смисъл. Ако съдът откаже да разреши екстрадицията, решението му е задължително за службата. Ако съдът разреши екстрадицията, службата все пак може да откаже да екстрадира лицето поради важни съображения за политическа целесъобразност.

Най-сетне службата дава указания за предаване на екстрадираното лице, урежда практическите подробности и уведомява чуждата държава за действията, предприети във връзка с нейното искане.

б) Федерален съд

35. Федералният съд участва в производствата по екстрадиция в две групи случаи.

Ако арестуваното лице протестира срещу самата екстрадиция, като възразява на основата на закона, на договор или декларация за взаимност (чл. 23), Федералният съд е компетентен да се произнася по същество във връзка с екстрадицията (чл. 24), като за тази цел може да разпорежи допълнително разследване (чл. 23, ал. 2) и личното явяване на задържания (чл. 23, ал. 3). В последния случай, който е твърде рядък, заседанието е публично, освен ако важни причини налагат обратното (чл. 23,

ал. 3), а задържаният може да бъде подпомаган от адвокат, който при нужда се назначава от съда.

Когато е сезиран със случая (чл. 25, ал. 2), т. е ако има възражение срещу самата екстрадиция, Федералният съд е компетентен да се произнесе и по всяко искане за предсрочно освобождаване, подадено от задържания с цел екстрадиция. Съдът може да допусне освобождаването, ако прецени, че обстоятелствата налагат това (чл. 25, ал. 1).

2. Размяна на писма през 1976-77 г. между Федералното министерство на правосъдието и полицията и Федералния съд

36. В доклад до Федералното събрание от 1968 г. швейцарското правителство обръща внимание на ред недостатъци на закона от 1892 г. от гледна точка на Европейската конвенция за правата на човека, чието ратифициране се обмисля:

"Лицата, арестувани временно по заповед на Федералното министерство на правосъдието и полицията в съответствие с искането на държавата-молител нямат право да обжалват решението за арестуване пред съд. Федералният закон за екстрадиране в чужди държави в момента се преразглежда. Планирано е да се предвиди възможност за обжалване на арестите пред съд, в съответствие с чл. 5, т. 4 от Конвенцията." (Федерален бюлетин, 1968, т. II, стр. 1102-1103).

37. Швейцарската конфедерация ратифицира Конвенцията на 28 ноември 1974 година. На 6 октомври 1976 г. Комисията обявява за недопустима жалбата на Линас срещу Швейцария (N 7317/75, Decisions and Reports no. 6, pp. 141-155), но от тази жалба става ясно, че законът за екстрадицията не отговаря на изискванията на чл. 5, т. 4. Правителството смята, че до влизането в сила на нов федерален закон за взаимна международна помощ по наказателно-правни въпроси, трябва да се намери решение, което да отговори на всички възникващи трудности. Федералното министерство на правосъдието и полицията приема, че чл. 5, т. 4 е пряко приложим в Швейцария и предприема инициативата да размени становища с Федералния съд. След размяна на (необнародвани) писма от 27 декември 1976 г., 28 януари 1977 г., 29 април 1977 г. и 9 май 1977 г. двете институции постигат съгласие да тълкуват чл. 23 до 25 на закона и по-специално чл. 25, ал. 2 в смисъл, че Федералният съд има обща и изключителна компетентност: 1) да се произнася по всяко възражение срещу арестуване с цел екстрадиция (оттогава това средство за защита вече се записва изрично на обратната страна на постановлението за арестуване, а получаването на постановлението се потвърждава писмено от съответното лице), и 2) да се произнася по всяко искане за предсрочно освобождаване, дори ако Федералният съд не е компетентен да разгледа въпроса по същество поради липсата на възражения срещу искането за екстрадиция.

38. Преходната уредба, въведена чрез размяната на писма, е включена във федералния закон от 20 март 1981 г. за международна взаимна помощ по наказателно-правни въпроси (по-долу наричан "законът от 1981 г."). Той влиза в сила на 1 януари 1983 г., т. е. след приключването на производството по настоящия

случай. Наказателното отделение на Федералния съд се произнася не само по жалби срещу постановления за арестуване с цел екстрадиция (чл. 48, ал. 2 във връзка с чл. 47, ал. 1), но и по жалби срещу всички актове на Федералната полицейска служба, с които се отказва предсрочно освобождаване (чл. 50, ал. 4; решение от 8 април 1983 г., Сборник решения на швейцарския Федерален съд, т. 109, част IV, стр. 60).

Що се отнася до самата екстрадиция, сега Федералната полицейска служба е компетентна да се произнася като първа инстанция (чл. 55, ал. 1). Ако обаче засегнатото лице претендира, че е "преследвано поради политически престъпления" или "разследването дава сериозни основания да се смята, че престъплението има политически характер", решението се взема от Федералния съд (чл. 55, ал. 2).

Решението на Федералната полицейска служба може да се атакува чрез административна жалба до Федералния съд (чл. 55, ал. 3).

39-41. *[В пунктове 39 до 41 са представени производството пред Комисията и окончателните искания на страните до Съда.]*

ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО

I. ТВЪРДЕНИЕТО ЗА НАРУШЕНИЕ НА чл. 5, т. 4

42. Жалбоподателят се позовава на чл. 5, т. 4 от Конвенцията, който гласи: *[текст на чл. 5, т. 4]*.

Той твърди, че разглеждането на исканията за освобождаване, подадени от него на 25 януари и 21 май 1982 г., не отговаря на изискванията на цитираната разпоредба нито с оглед на производството, нито от гледна точка на срока; искането му от 9 ноември 1981 г. не трябва да се разглежда, тъй като той го е оттеглил (вж. пункт 22 по-горе).

A. Производство

43. Г-н Санчес-Райсе твърди, че швейцарската система за обжалване на задържането с цел екстрадиция по това време не предлага достатъчни гаранции в светлината на чл. 5, т. 4.

1. Липса на пряк достъп до съд

44. На първо място г-н Санчес-Райсе се оплаква от това, че не е могъл да се обърне пряко към съд. Както всяко лице, задържано с цел екстрадиция, той е длъжен най-напред да се обърне към административен орган. Поради това жалбоподателят твърди, че не е имал пряк достъп до съдебен орган, компетентен да разгледа искането му за предсрочно освобождаване.

Комисията намира за изненадващо, че съдилищата могат да разгледат подобно искане, само ако то е придружено от коментар на органа на изпълнителната власт, който е отказал да извърши освобождаването.

От друга страна, според правителството нищо не пречи на договарящите държави да регулират достъпа до съдилищата, доколкото взетите мерки са в интерес на правилното осъществяване на правораздаването.

45. Тъй като г-н Санчес-Райсе е заявил, че възразява срещу екстрадицията, Федералният съд е имал изключителна компетентност да се произнесе по въпроса за освобождаването (чл. 25 от закона от 1892 г.; вж. пункт 35 по-горе, трети абзац). От правна гледна точка искането е адресирано само до Федералния съд, но практиката, отразена в закона от 1981 г. (вж. пункт 38 по-горе), е искането да се подаде до Федералната полицейска служба, която го разглежда и дава становище по него.

Съдът смята, че намесата на службата не възпрепятства достъпа на жалбоподателя до Федералния съд, нито ограничава контролните правомощия на последния. Наред с това тази практика отговаря на една правомерна загриженост: по самата си природа екстрадицията е свързана с международните отношения на една държава и поради това е оправдано изпълнителната власт да има възможност да изрази вижданията си по мярка, която може да се отрази върху една тъй деликатна сфера.

2. Невъзможност за лична защита

46. Жалбоподателят отправя и второ оплакване във връзка с невъзможността да се защити лично поради това, че производството е изключително писмено и има нужда от съдействието на адвокат. Той твърди, че задържаното лице трябва да бъде в състояние да провери действията на адвоката, като присъства на устните прения, особено като се има предвид, че адвокатът може да бъде назначен от Федералната полицейска служба.

Правителството се ограничава да заяви, че Конвенцията не предоставя абсолютно право на лична защита, тъй като в някои случаи липсата на адвокат може да бъде във вреда на засегнатото лице. Комисията не изразява мнение по този въпрос.

47. Според Съда твърдението на жалбоподателя, който сам е избрал адвоката си, въобще не може да се обсъжда. То няма никаква опора в текста на чл. 5, т. 4. Нещо повече - подобно твърдение не отразява факта, че като изисква съдействието на адвокат, швейцарското право дава важна гаранция на лицето, засегнато от производство за екстрадиране. В подобен случай задържаният по дефиниция е чужденец в съответната държава и най-често не познава правната ѝ система. Освен това г-н Санчес-Райсе не дава никакви доказателства, че правните му познания са достатъчни, за да му позволят ефикасно да представи исканията си в писмен вид.

3. Липса на възможност за отговор на становището на Федералната полицейска служба и за лично явяване пред съд

48. Г-н Санчес-Райсе също твърди, че е трябвало да разполага с възможност да даде отговор на становището на службата. Това становище по презумпция е отрицателно, тъй като самото му съществуване предполага отказ на административния орган да допусне освобождаването.

В същото време той се оплаква от факта, че не е бил в състояние да се яви по право или по собствено желание пред съд, за да защити искането си за освобождаване. Според него това довежда до влошаване на здравословното му състояние, което е основната причина той да иска да бъде освободен. Липсата на всякакъв контакт със съда според него е несъвместимо със самата природа на *habeas corpus*. Положението е още по-тежко, като се има предвид, че при задържане с цел екстрадиция, задържаното лице разполага с по-малко възможности, отколкото при обикновеното предварително задържане: в Швейцария съдът, който разглежда делата за екстрадиция, се ограничава до контрол за спазването на условията на съответния договор и не разглежда обвинението по същество.

49. Правителството поддържа, че становището на Федералната полицейска служба е необходимо допълнение към причините, изтъкнати от задържания в подкрепа на искането му за освобождаване. Следователно става дума за равенство на средствата.

Правителството оспорва и съществуването на право на лично явяване. То се придържа към систематично тълкуване на чл. 5 и подчертава контраста между т. 3 и т. 4. В тази насока правителството се позовава на практиката на Съда, по-специално на решението по делото "Винтерверп" от 24 октомври 1979 г. и решението от 5 ноември 1981 г. по делото "Х. срещу Великобритания". Според правителството лишаването от свобода на лице, срещу което има висящо производство за екстрадиция, е мярка на международно сътрудничество и следователно конкретните съображения на отделното лице имат второстепенен характер.

50. Делегатът на Комисията излага следните доводи: Като изпраща искането на Федералния съд, Федералната полицейска служба е дала израз на своето несъгласие с освобождаването и е могла да посочи подробни мотиви, каквито намери за необходимо. Дори и ако заинтересуваното лице се сдобие с препис от становището, то няма възможност да даде отговор. На практика правото му да бъде изслушано се ограничава само до представяне на собственото му искане. Тъй като не се съществува възможност за отговор, това производство не е балансирано. То не гарантира "минималния елемент на състезателност", който изисква чл. 5, т. 4.

От друга страна, делегатът намира, че производство, което се развива в писмена форма, може да съответства на изискванията на чл. 5, т. 4, ако заинтересуваното лице е било подпомогнато от адвокат и е имало възможност да оспори законосъобразността на задържането пред компетентен съд. Според него личното явяване на жалбоподателя пред Федералния съд не е задължително.

51. Според Съда в настоящия случай чл. 5, т. 4 е изисквал г-н Санчес-Райсе да може да се възползва по един или друг начин от предимствата на състезателното производство.

Подходящ начин за това би било той да има възможност да представи писмени бележки по становището на Федералната полицейска служба. От нищо обаче не личи, че му е предложена такава възможност. В искането си той вече е посочил

обстоятелствата, които според него оправдават освобождаването му, но това само по себе си не води до нужното "равенство на средствата": становището на службата е дадено по-късно и е могло да съдържа нови факти или правни доводи, които да накарат задържания да реагира, да изрази критика или дори да постави въпроси, на които Федералният съд е трябвало да отговори, преди да постанови решението си.

Не е задължително отговорът на жалбоподателя да бъде писмен: резултатът, който изисква чл. 5, т. 4, може да се постигне и чрез личното му явяване пред Федералния съд.

Възможността задържаният "да бъде изслушан лично, а при нужда и чрез някаква форма на представителство" (вж. цитираното решение по делото "Винтерверп", Series A no. 33, p. 24, para 60) в някои случаи е една от "основните процесуални гаранции, приложими по отношение лишаването от свобода" (вж. решение по делото "Де Вилде, Уумс и Версип" от 18 юни 1971 г., Series A no. 12, p. 41, para 76). Въпреки разликата във формулировката на т. 3 (право лицето да бъде изправено пред съд или пред друг служител) и т. 4 (право да се образува производство) на чл. 5, досегашните решения на Съда по тези две точки признават нуждата от изслушване от съдебен орган (наред с цитираното решение "Винтерверп", вж. и решение по делото "Шисер" от 4 декември 1979 г., Series A no. 34, p. 13, paras 30-31). Тези решения обаче засягат само въпроси от приложното поле на подточки (с) и (е) на т. 1. Наистина "формите на производство, което изисква конвенцията, не трябва [...] непременно да бъдат идентични във всички случаи, в които е задължителна намесата на съд" (вж. цитираното решение "Де Вилде, Уумс и Версип" от 18 юни 1971 г., Series A no. 12, p. 41-42, para 78).

В конкретния случай от Федералния съд е поискано да вземе предвид влошаващото се здравословно състояние на жалбоподателя - фактор, който е могъл да допринесе за личното му призоваване. Съдът обаче разполага с медицинските удостоверения, приложени към третото искане за предсрочно освобождаване (вж. пункт 28 по-горе). Няма причина да се мисли, че личното присъствие на жалбоподателя е щяло да убеди Федералния съд в нуждата да бъде освободен.

Все пак вярно е, че г-н Санчес-Райсе не е ползвал предимствата на истинско състезателно производство.

4. Заключение

52. В заключение, производството в двата случая, които са предмет на настоящото дело, не съответства напълно на гаранциите, предоставени от чл. 5, т. 4.

Б. Продължителност на производството

53. Преди да анализираме дали е спазено изискването за произнасяне "в кратък срок", трябва да се установи продължителността на съответното производство.

1. Релевантни периоди

54. Що се отнася до началото на периодите, които трябва да се вземат предвид, жалбоподателят поддържа, че те започват с подаването на неговите искания за предсрочно освобождаване до Федералната полицейска служба. Правителството на свой ред твърди, че значение има само производството пред Федералния съд. Подобно на Комисията, Съдът отбелязва, че подаването на искането до службата слага началото на административната фаза на производството и е предпоставка Федералният съд да "упражни контрол за законосъобразността на мярката" (вж. цитираното решение по делото "Де Вилде, Уумс и Версип" от 18 юни 1971 г., Series A no. 12, р. 40, параг 76). Следователно релевантните дати са 25 януари и 21 май 1982 година.

Въпросните периоди продължават съответно до 25 февруари и 6 юли 1982 г. - датите, на които са отхвърлени исканията (вж. пунктове 26 и 31 по-горе).

Следователно общата продължителност на периодите, които трябва да се вземат пред вид, е тридесет и един дни в първия случай и четиридесет и шест дни във втория.

2. Спазено ли е изискването за произнасяне "в кратък срок"?

55. Остава да се установи дали тези периоди съответстват на изискването на чл. 5, т. 4 за произнасяне "в кратък срок". Според Съда това понятие не може да се определя абстрактно. На въпроса трябва да се отговаря според обстоятелствата във всеки конкретен случай, както и при изискването за "разумен срок" в чл. 5, т. 3 и чл. 6, т. 1.

56. В тази връзка правителството изтъква различни взаимосвързани фактори, които според него са достатъчно обяснение и извинение за продължителността на сроковете в двата случая: характера на задържането с цел екстрадиция, което трудно може да се отдели от производството за екстрадиция; смесения характер на съответното производство - първо административно, а след това съдебно, и факта, че въпросът по същество, т. е. за вината на засегнатото лице, по принцип ще бъде решен от чуждестранен съд. Към това в конкретния случай се добавят късното подаване на исканията за освобождаване; причините, които оправдават продължително задържане, например тежестта на престъпленията, за които е обвинен жалбоподателят, и рискът от бягство; сложността на въпроса за екстрадиция; напредналият етап на производството за екстрадиция; връзките между делото на жалбоподателя и делата на съучастниците му; различните последици, които биха имали за г-н Санчес-Райсе, отговорът на възражението срещу екстрадицията и отговорът на исканията за предсрочно освобождаване.

57. Естествено въпросът за екстрадицията е предпоставка за исканията за освобождаване и по необходимост оказва влияние върху вижданията на Федералната полицейска служба и на Федералния съд. Наред с това в тази област задържането е правило, а освобождаването е изключение, освен ако органите на страната, в която се намира лицето, сметнат искането за екстрадиция за неприемливо от самото начало.

Все пак факт е, че жалбоподателят е имал право на решение в кратък срок във връзка със законността на задържането му, независимо дали то е положително или отрицателно. Решенията от 25 февруари и 6 юли 1982 г. ясно показват, че Федералният съд е ограничил прегледа си до въпросните искания: след като ясно представя фактите, той съпоставя рисковете от продължаване на задържането на г-н Санчес-Райсе и рисковете от предсрочното му освобождаване. Няма причина да се смята, че проблемът е бил сложен и е имало нужда от подробно разследване и продължителен размисъл. Здравословното състояние на жалбоподателя несъмнено е неотделимо от други съображения, но тези други съображения са били очевидни от делото и са разглеждани близо година.

58. Към тези бележки, валидни и за двете производства, могат да се добавят и конкретни забележки към всяко производство.

59. По второто искане (първото е оттеглено от жалбоподателя и не е релевантно, вж. пар. 22 по-горе) комисията отбелязва, а правителството не оспорва, че единственият нов елемент е здравословното състояние на г-н Санчес-Райсе (вж. пункт 23 по-горе). По този въпрос е извършено кратко разследване, при което Федералната полицейска служба се свързва с медицинската служба на затвора "Шан-Долон". В резултат на това компетентният орган е бил в състояние да вземе правилно решение. Полицейската служба обаче е имала нужда от двадесет и един дни, а Федералният съд - от още десет, което прави общо тридесет и един дни. Съдът смята, че това забавяне е неоправдано.

60. Що се отнася до третото искане, Федералната полицейска служба го изпраща на Федералния съд, без да изрази становище. Въпреки че е разполагал с цялото дело, в съответствие с практиката си Федералният съд отлага решението си до получаване на становището и това води до няколко дни забавяне (вж. пунктове 29 и 31 по-горе).

За да обясни продължителността на производството, което тук е дори по-продължително, правителството изтъква няколко довода: това е тежък период за Федералния съд; той вече е трябвало да се произнесе по самата екстрадиция, което означава, че делото не е приоритет; той може само да отхвърли искането, тъй като мотивите му са идентични с тези на първото искане.

Съдът не вижда защо тези фактори е трябвало да лишат г-н Санчес-Райсе от гаранцията за бързина, предвидена от чл. 5, т. 4. Въпросът е бил особено ясен, тъй като жалбоподателят го е поставял по аналогичен начин и в предишно искане. И тук съответният период - двадесет дни във Федералната полицейска служба и още двадесет и шест дни във Федералния съд, е прекомерен.

3. Заключение

61. В заключение, времето от подаването на исканията до постановяването на решенията по тях не съответства на изискването за "кратък срок", установено в чл. 5, т. 4.

II. ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 50

62. По отношение на разносните жалбоподателят претендира справедливо обезщетение в съответствие с чл. 50, който гласи: [текст на чл. 50].

Искането е подадено в писмена форма на 3 април 1986 г. (вж. пункт 8 по-горе) и се отнася само до адвокатския хонорар (5 000 швейцарски франка), пътните разноски и разходите за хотел (1 868 швейцарски франка).

В бележките си от 24 април (вж. пункт 8 по-горе) делегатът на Комисията заявява, че намира претенцията за разумна.

Правителството представя съображенията си на 24 януари 1986 г. (вж. пункт 8 по-горе). Според него възможността Съдът да установи нарушение на конвенцията, е само една от възможните алтернативи. Според правителството въпросът за прилагането на чл. 50 е готов за решаване, като то по принцип не оспорва претенцията на г-н Санчес-Райсе. Правителството обаче иска от Съда при нужда да вземе предвид отхвърлянето на някои оплаквания и настоява присъдената сума да бъде съразмерна на сумите, присъдени в две предходни дела срещу Швейцария ("Минели"; "Цимерман и Щайнер").

63. Съдът намира, че условията, установени в неговата практика (вж. между другото решението по делото "Минели" от 25 март 1983 г., Series A no. 62, p. 20, para 45), са спазени и поради това приема претенцията на жалбоподателя.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ

1. Приема с пет срещу два гласа, че е извършено нарушение на чл. 5, т. 4 от Конвенцията поради неспазване на процесуалните гаранции;
2. Приема с шест срещу един гласа, че е извършено нарушение на чл. 5, т. 4 поради неизпълнение на изискването за произнасяне "в кратък срок";
3. Приема с шест на един гласа, че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя шест хиляди осемстотин шестдесет и осем швейцарски франка (6 868 шв. франка) за разносните.

Съставено на английски и френски език и произнесено в открито заседание в Сградата за правата на човека, Страсбург, 21 октомври 1986 година.

Валтер Гансхоф ван дер Мерш, председател
Марк-Андре Ейсен, секретар